

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies decimus et undecimus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1868

Translatio Malmundarium Et Miracula, Auctore monacho Malmundariensi
anonymo, E patronorum Malmundariensium Ms, cujus apographum P.
Joannes Gamansius Colonia anno 1638 misit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71246](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71246)

A. ANONYMO. non habuisse, ipsemet prodit, dum eos, qui adhuc, an Malmundarii essent Sanctorum nostrorum reliquiarum, dubitare auderent, ad Rotomagensem, quo abs hoc veritatem discant, clerum, non autem ad antiqua sibi prælucentia Mss., e quibus de hac constet, sub Lucubrationis suæ finem remittit.

miraculaque tunc et post eorumdem ope patrata Commentario huic subduntur.

147 Verum, etsi hic habeat, miracula tamen, tam quæ Sanctorum nostrorum e vico Condatensi translationem comitata, quam quæ deinde in Malmundariensi, quæ S. Quirini appellari exinde cepit, ecclesia, cum sacra illorum ipsana essent ad hanc adducta, fuisse eorumdem ac præcipue S. Quirini patrocinio patrata, narrat, e Scriptis antiquis sibi prælucentibus hausisse videtur. Ita autem, primo quidem, quod de illis Sanctorum miraculis seu, ut loquitur, virtutibus acturus, sequentem pro firmanda, qua apud Malmundarienses existere Sanctorum nostrorum reliquiarum creduntur, fide loquatur in modum: Ut de præsentia eorum omne auferatur dubium, testatur frequens per eos operatio virtutum, uti deinceps manifestabitur fide scriptorum; deinde vero, quod nonnulla e miraculis illis narret, hæcque sese e Mss. antiquis hausisse Translationis Sanctorum nostrorum scriptor anonymus sæpissime supra laudatus apud Marteneum loco supra cit. insinuet. Cum itaque miracula illa, veluti creto falsa, rejicienda haudquaquam videntur, nec parum ad cultum, quo SS. Nigasius, Quirinus et Scubiculus Malmundarii gaudent aut certe olim fuere gavis, probandum conferant, ea ego, quot, ut dictum, et ab eodem Malmundariensi anonymo, a quo Sanctorum nostrorum Malmundarium translatio, sint conscripta, et partim cum hac quamproximo connexa, Com. huic serie continua sub unius ejusdemque, quæ simul et illa et Sanctorum nostrorum Malmundarium translationem complectitur, lucubrationis, in capita ac numeros pro more nostro divisæ, titulo e Malmundariensium patronorum Ms., cujus apographum una cum S. Agilolfi, episcopi Coloniensis martyris, Passione, ex eodem Ms. accepta, P. Joannes Gamansius, Societatis Jesu sacerdos, Colonia Antverpianam anno 1688 misit, subjungo.

C

TRANSLATIO

MALMUNDARIUM ET MIRACULA,

Auctore monacho Malmundariensi anonymo,

E patronorum Malmundariensium Ms., cujus apographum P. Joannes Gamansius Colonia anno 1688 misit.

CAPUT I.

S. Quirini corpus, S. Nigasi brachium dextrum, et S. Scubiculi reliquiarum Malmundariensi monasterio impetrantur a.

Annus erat ab Incarnatione Domini octingentesimus octavus b, cum disponentis omnia Deitatis miseratio, nostris prospiciens necessitatibus, ob hoc pretiosissimi Quirini martyris beatissimo nos ditavit corpore, ob hoc etiam Collegarum ipsius reliquias nobis contulit sua dignatione, ut, qui nulla roboramur auctoritate meritorum, eis intervenientibus, perducamur ad gaudia civium supernorum. Cujus autem rei occasio tanti muneris nos effecerit participes, in primis optimum duximus ad posteras transmittere nationes, ut veri amatores veritatem per omnia sectantes paulatim ad eorum enarrandas perveniamus virtutes.

2 Carolus imperator monarchiam regni virtute, consilio prudentiaque gubernabat, et republicam non modo armis tuebatur, verum etiam legibus emendabat, moribus exornabat. Ante omnia Regem omnium Christum, sine quo nullus juste regnat vel imperat, diligebat, diligens meuebat, ejusque mandatis obsequendo, volebat se potius prodesse sæculo, quam præesse populo. Munitus erat armis justitiæ, ne corrumpetur amore pecuniæ, ne deviare, a vero per acceptionem alicujus personæ. Gaudet de ejus regimine Francorum regnum, lætabatur de ejusdem dominio Romanum imperium, tripudiabant divites et egeni omnesque Ecclesiæ filii. Ante ejus conspectum superbia resupinata iniquorum elanguit, cupiditas superbiorum incurvata torpuit, innocentia pauperum afflicta convuluit. Non licuit majoribus minores opprimere, sed dicere potius: minores majoribus obedite. Vidit eum superbus terribilem, humilis mitem. Fines imperii, ne ab hostibus irrumperentur, strenue defendebat, ipsos-

SS. Quirini, Nigasi et Scubiculi reliquias

Carolus imperator, in cujus laudes

A sosque ad abundantio rem Ecclesie pacem dilatare contendebat.

anctor ecur-
rit.

3 Adversus inimicas gentes pugnas egit frequentes, voluntarias ad serviendum voluntarie suscepit, paratas ad resistendum paratis copiis invasit, invasas superavit, superatas cepit, captas interfecit. Nullis parcebat regnis se ei subdere recusantibus, omnibus parcebat populis, spontaneas manus ejus ditioni subjicientibus. Virtutis ejus potentiam nunquam potuit effugere, nisi qui virtutis ejus potentie sua colla maluit inclinare. Ab exortu phebæe lampadis usque in extremos fines Oceani, quid ejus posset brachium, omnes experti sunt populi. Quamvis diversis regnis imperaret, quamvis in diversa regna imperium suum protenderet, Ardennam c præ ceteris fertur adeo coluisse fortunis, Ardenna in extremis suis adeo indolisce, ut eam doloris et miserie inclamaret plenam, quam suo decessu Carolus imperator relinquebat solam. Præterea ecclesiarum et sanctorum locorum præ omnibus curam gessit, pauperibus, peregrinis, viduis, orphanis, omnibusque B necessitatem patientibus pie subvenit.

occasione hic
exposita a
Malmundariensi,

4 Cum tot et tanta negotia sustineret princeps potentissimus, in nulla unquam sui laude sese jactabat penitus, ne conscientie se probantis minueret secretum, ostentando factum et fame recipiendo pretium. Cum, inquam, utpote in tanta sublimitate constitutus, semper innumeris curarum impediretur successibus, interque eruptiones hostium et incendia bellorum graviter fluctuaret, itemque de pace regni constituenda cum domino Hildebaldo Agrippinæ Colonie, quippe vita et sapientia venerabili valde archiepiscopo, ageret, Odolphus quidam, monasterii nostri præpositus, hujusmodi negotii erat internuntius, et, ut ita dictum sit, domini archiepiscopi apocriarius erat, vir et ipse valde idoneus, qui etiam proxima consanguinitate pollebat inter eos præcipue, qui nobiles tunc temporis palatio regis videbantur adherere.

qui gratia plurimum apud eum valebat, præpositio Odulpho,

5 Hujus rei gratia virum illum ipsi principi cunctisque ejus primatibus, credo non sine divina dispositione, tanta devinxit familiaritate, ut nullus vel pauci sederent apud eum in proprio loco amicitie; adeo enim illa regalis potentia benevolentie fratris se inclinavit, ut humilitatem illius in audaciam petendi, si quid vellet, dignaretur erigere, promittens verbo fidei, nihil illum frustra velle, quod regie dignitatis esset præstare. Sed ille, ut verus monachus, qui nec se ipsum curabat habere in hoc mundo, dicebat nihil sibi præter gratie sue donum esse desiderio, se adprime regio ornatum munere, quem in ulnas amicitie sue dignatus esset tam benigne suscipere: præterea omnem monachum ditissimum sola paupertate contentum, illum contra pauperem et miserum, qui neglecta monachi continentia, haberet vel habere vellet argentum vel aurum: sic abstinentia fratris tanto majorem apud principem inibat laudem et meritum, quanto majorem habebat constantiam in contemptu regalium donorum.

a monachis suis, ut hæc peteret, impulso

6 Comperta autem a fratribus nostris tanta viri gratia, non certe invidie, non indignationi, immo cunctis maxime fuit Joeunditati, existimantibus unius familiaritatem commune omnium quoque fore commodum, ut postea per ipsum potuit effectum. Continuo diligenti indagatione fuit cura omnibus secum pertractare,

cujus rei adeptione præcipue dignum esset prædictum fratrem in regias aures preces porrigere, ne tanti principis benignitas incassum obtulisset sese. Tandem divinitus hoc unum consilium, hæc una sedit omnibus sententia, id esse petendum, quod monacho competeret, quodque largiri regiam majestatem deceret. Est viculus Condatisium, urbi adjacens Parisiorum d, ubi corpora Sanctorum martyrum Nigasi, Quirini et Seuviculi metu olim Danorum regiones præda et incendio vastantium a suis, ubi prius posita fuerant, translata sedibus, usque ad id temporis locis tenebantur mediocribus.

A. ΑΧΟΝΗΒ.

7 Hos quoniam noverant beati Petri apostoli fuisse discipulos et a Clemente apostoli successore cum sancto Dionysio in Gallias gratia convertendi populum destinatos e, nihil melius, nihilque dispoſuere postulandum congruentius, videlicet, ut ejus fuerant auditores in doctrina et virtutibus, eidem etiam adhererent corpore tenus. Et ut hæc petitio faciliorem in regias aures sibi pararet aditum, faciliorem etiam tam ardua rei consequeretur effectum, placuit omnibus in auxilium tam pie devotionis uti patrocinio archiepiscopi Coloniensis; ut adjuncta tanti viri auctoritate plus posset in impetrando gratia fratris. Petierunt itaque a præsule deprecatorias ad regem pro adeptione tanti thesauri litteras; quas ab illo cum summa benevolentia concessas per supradictum fratrem legerunt in auribus regis, forte illis diebus Parisii commorantis hoc modo recitandas.

commendati-
tisque Hilde-
baldi Coloniensis
episcopi litteris,

8 « Clarissimo imperatori Carolo Hildebaldo, quæ integræ

« Coloniensis sedis non dico Rector, sed imbecillus adjutor, in eo regnare et vincere, cui « servire est veram libertatem affectare. Egregia benignitas vestra, princeps inclyte, et cunctorum, quos novi, clementissime, dat non « modicam fiduciam petitionibus meis impendendi etiam quælibet ardua, quia vota mea « plerumque pietatis vestra auribus admissa « nesciunt adhuc, quid sit repulsa: itaque cum « fide implendi desiderii audeo non solum pro « meo, sed etiam pro alieno negotio precibus « majestatem vestram interpellare, et hunc tam « vestri quam nostri familiarem monachum « communem et meam et suam causam loquutum « rum pietati vestra præsentare, cujus desiderium dignum et laudabile a vobis primum auri « diri, deinde etiam exaudiri sit bonitatis vestrae.

9 « Est in partibus nostris locus quidam, cui « Malmundarium inditum est nomen f, a suis « fundatoribus principis apostolorum Petri patrocinio consecratus, ab antecessoribus vestris satis decenter constructus: ab eisdem magna « gnifice regalibus donis exornatus, qui tametsi « gloriam et liberalitatem eorum in multis testetur muneribus, tamen æque beneficia vestra « suspirat in suis necessariis rebus; unde « adest frater iste a nobis missus nihil pompæ « secularis appetens, nihilque horum, quæ prima mortales æstimant, sitiens; verum postulationes meas suosque affectus, uti per eum vel « ab eo pernoscetis, ostendens; postulationes « meas suosque affectus per vos sive a vobis perducere ad effectum deposcens; impetret hoc precum « humilitate et servitii devotione qualiscumque tamen Coloniensium pastor, quo nemo « vobis fidelior, nemo obediendor. Fac, Domine « mi rex, fac velle si potes, at, cur dixi, si potes? imo fac velle, cum non desit posse.

F
huc transcribuntur,

10 Istis litteris in aure regis perlectis, cognitisque

A. ANONYMO,
munito, easdem
rogatus,

gnitisque postulati et postulantis causis, ad-
erant plurima quæ hanc legationis causam age-
bant, juvabant, promovebant, hinc ipsius nuntii
familiaritas, illinc episcopalis auctoritas, quæ
omnia suffragatione honesta et multiplici re-
giæ supplicabant majestati. Quam igitur repul-
sæ abjectionem, quam possent tanti intercesso-
res vereri contradictionem? Nam fratrem illum
non exaudiri, quem sæpius ad petendum ali-
quid rex invitaverat, esset indignum: pontificis
non attendere auctoritatem, qui sæpe et multum
in spem gratiæ laboraverat, foret absurdum:
dignitatem ipsius petitionis, tantummodo reli-
giosa et sancta quærentis, justo examine non
perpendere fortasse videretur incertum.

benignissime

11 Itaque benignissime tam piis votis assen-
sum dedit, sed tamen in tanta re quia pruden-
tum opus erat consilio, omnes curiæ proceres
ætate et sapientia præditos in aulam convenire
jussit, præcipue illos, quorum solertiore provi-
dentia commodius et decentius regni tractaban-
tur negotia. His sibi cunctis astantibus, quod
B apud se dictante clementia agendum proposue-
rat, in commune omnium consilio tractandum
quasi dubius protulit, sententias eorum quasi
ipse incertus animi exposcit, utrum eos, de qui-
bus agebatur, concedere debeat, inquisivit. Pri-
mus fuit in respondendo, qui prima vox ibi erat
in consilio, Parisiensis scilicet episcopus, et
quia nostro Coloniensi pridem et optime notus,
et summa familiaritate devinctus erat, plurima
ejus beneficia in regem fideliter acta coram
omnibus commemoravit, multisque laudibus
viri illius gratiam, quæ prius apud principem
magna erat, multo majorem fecit.

episcopi Pari-
sienis suavis

12 Dehinc jam satis comparata sibi ipsius
regis omniumque qui astabant benevolentia,
ipsa, inquit, tanti viri fides et bonitas, Domine
rex, satis in hac re sunt tibi consilium: ipsa
ejus merita, quid illi respondeas, nobis tacen-
tibus, non incertum præbent indicium. Quis
enim in administrandis regni negotiis sic de-
votus, quid ad omnia pericula subeunda magis
promptus, quam ille inclitus frater noster Hil-
debaldu? Sed supervacaneum duco eum pietati
C vestræ meis laudibus gratificare, quem constat
apprime vobis vestrisque sua commendatum
probitate. Decet igitur principem regiæ maje-
statis tantum pontificem regiis compensare be-
neficiis: unde si regis placet pietati, favendum
censeo tanti pontificis petitioni.

Malmunda-
riensis est
impertitus.

13 Quid multa? Assensit imperator huic sen-
tentia cum optimatibus suis, perque ipsius ma-
num Sanctos efferi de suis mandavit locis, bonis
omnibus satians desiderium nostrum, e tribus
unum nobis beatum transmittendo Quirinum.
Sanctum antistitem Nigasium suæ sedi resti-
tuendo, scilicet urbi Rothomagensium *g*: ejus
etiam nobis largitus est brachium dextrum,
cum reliquiis Levitæ Souviculi, Melantii epi-
scopi, casula quoque sancti Audoëni itidem Ro-
thomagensium archiepiscopi. Si quis vero tan-
tæ existit amentia, ut super ejusmodi thesauro
nobis a Deo collato fortassis audeat nutare,
mittimus eum ad Rothomagensium ecclesiæ cle-
rum, illic docebitur per veri testimonium, quod
sæpe experti sumus per Dei auxilium. Nam ut
de presentia eorum omne auferatur dubium,
testatur frequens per eos operatio virtutum, uti
deinceps manifestabitur fide scriptorum.

g

ANNOTATA.

a *Titulum hunc cap. subjecto, etsi, quod huic respondet, scriptum de Translatione et adventu corporis S. Quirini martyris ab auctore suo Malmudariensi monacho anonymo in Ms. mihi prælucente inscribatur, præfigendum duxi, quod in scripto isto vere de sacris Sanctorum nostrorum lipsanis Malmundario impetratis, non autem de hisce eo etiam translatis, agatur.*

b *Comment. prævium num. 129 et seq. videtis.*

c *Ardenna, Cæsari et Tacito Arduenna; sylva est Galliæ et Belgii maxima, per ducatum Luxemburgensem, diuionem Leodiensem et Hannoniam extensa.*

d *Nominis hujus vicum, qui prope Parisios situs sit, nullum novi; verum cum civitas hæc quam maxima post sec. ix incrementa acceperit, ac tum forte, qui modo includatur nomenque amiserit, vicum hujusmodi sibi adjacentem habuerit, erroris sane ex eo, quod E Condatensium, ut loquitur, viculum prope Parisios hic collocet, insimulari Malmundariensis noster anonymus haud potest.*

e *An vere a Clemente Papa missus in Gallias fuerit Dionysius, Parisiensium apostolus, ad ix mensis hujus diem, quo is colitur, examinavimus.*

f *Loci hujus, qui vulgo Malmedy vocatur, notitiam et situm in Comment. prævio num. 64 exposui; de illius autem ædificatione et diplomatibus instrui potes ex Analectis S. Sigiberti regis, die 1 Februarii, a pag. 24.*

g *S. Nigasii corpus non tunc, sed anno demum 1032 Rotomagum fuisse adductum, in Comment. prævio § v ostendi.*

CAPUT II.

Malmundarium e vico Condatensi
SS. Nigasii, Quirini et Scubi- F
culi reliquiarum translatio, mi-
raculaque hanc comitata a.

Divina bonitas voluit omnibus notum face-
re, quanti habeat Sanctos in cœlesti man-
sione, mirificans eos in conspectu hominum per
operationes mirabilium suorum, de quorum
multiplici numerositate hic exordium sumimus
loquendi, ut glorificetur Deus in miraculis,
qui voluit esse admirandus in Sanctis. In eo-
rum *b* ex vico Condatensi translatione fratribus
nostris *c* ingens fuit exultatio, etiam a populo
utriusque sexus cum accensis cereis prosecutio.
Ea dies immanitate ventorum, inundatione im-
brium, tonitruique fragore a mane usque ad
sextam sat difficilis, qui cujusque essent meriti,
qui transferebantur, indicio patefecit signi suc-
cedentis. Nam ex luminariis, quæ vulgi fere-
bantur manibus, nullum extingui valuit spatio
quatuor milliariorum; quodque adhuc extat jo-
cundius

Cum exulta-
tione, miraculo
etiam hanc au-
gente, e vico
Condatensi
Sancti efferun-
tur,

A cundius, ne una quidem pluviae gutta fluxit super corpora Sanctorum.

puero surdo, muto et contracto conferrunt invocati sanitatem,

15 Huic adjicitur miraculum, quo in Sanctis suis glorificatus est Conditor rerum. Nona submissum volverat hora diem, noctisque vicinitas coquebat eosdem fratres quiescere post laboris et itineris fatigationem. Libuit ergo in quoddam pratum succedere, eo quod herbarum fertilitas et fons præterfluens multum loco amenitatis et commodi videbantur præstare. Nec res latuit incolas loci illius, certatimque infirmos suos deferebant certam salutem præsumentes tantis Intercessoribus. Inter alios puer, nomine Helpricus, matris mœstæ portabatur brachiis, qui vocem non ore dabat, non aure trahebat, quin ex contractione deformi deformia membra gerebat. Is novennis erat et novem ætatis annos in ipsa ægritudinis molestia expleverat; sed ad primos genitricis adventus officio fungitur loquelæ atque auditus *d*. Mater attonita tantæ rei miraculo, prout noverat, gratias referebat Deo. quia, antequam pro eo funderent oratio, affuit ei obtentu Sanctorum ipsius miseratio: super

B quo fratres non minimum læti feretrum statuere deponi. Puer ille, dum propter accumberet, sopore detentus est. Excitus a somno letatur munere sumpto, munere dico optatæ salutis in erectione prius contracti corporis.

ad Laudunensem, ubi contractam alteram curant, suburbium advehuntur,

16 Jam crastina infulserat dies, cæptamque fratres viam insistentes, cum sol Occiduis radios immergeret oris, pervenerunt in suburbium Lugdunensis civitatis *e*: nec mora, res passim vulgata ad pontificem loci usque pervolvit, qui veniens obnixæ fratres postulabat, ut sese crederent mœnibus urbis, sublati secum Santorum reliquiis. Quod utrum pia mente voluerit, nobis incertum est. Verumtamen rei probavit eventus, cujus fuerit intentionis vel affectus: fratribus assensum præbentibus, nitentur episcopus ille primus appositis manibus, humeris cum * impositurus, feretrum sublevare, sed, admissa etiam militari manu, frustra diu laboratum est. Ita enim solo hærens manebat, ut tanquam mons immobilis penitus moveri non posset. Advertens itaque, quod temptaverat, non licere, eos ibidem nocte illa degere jussit, tentorium ob honorem Sanctorum super eos expandit, alimoniam sumptus affatim eis suppedavit. Exactæ noctis tenebras aurora fugarat, rursumque antistes adveniens cum clero cumque devoto populo Missarum solemnia solemniter complevit officio. Quo in loco non defuit Sanctorum velut ubique protectio. Quidam enim Albus toto corpore contractus, alieno auxilio delatus eorumque presentia illatus, repente in ore astantium erigitur, erectusque suis lætatur vadere plantis.

raptorum seu furum insidiis mirabiliter subducuntur,

17 His itaque gestis, fratres, resumpto salutari onere, carpebant iter cum ingenti exultatione transitoque manasterio, cui Resbacis est vocabulum *f*, jam quartum ab eo fecerant miliarium, cum prior exultatio repentino mœnore nonnihil illis subintulit triste; audientes enim vicini circumquaque rumorem eorum, diabolico instinctu in unam conspirare sententiam, ut thesaurum a Deo collatum auferrent per violentiam. Cumque id perficere vellent opere, immisit Dominus inter utriusque partis viros tam densam nebulam, ut ad se invicem nullo modo valerent accedere. Ita pravorum insidiis nequaquam proficientibus,

vina protectione tuti evasere nostri, animis exultantibus. Hæc est, bone Jesu, tuæ miserationis operatio. His virtutum titulis universo innotescit mundo. Ita quondam populo tuo, filiis Israël, adfuisti manu defensionis, disperdens hostes tuos in brachio tuæ veritatis. Illos Ægypto eductos in ignis columna protexisti, nobis non dissimiliter*; quos provideras patronos, de medio inimicæ gentis, nebula famulante, salvasti.

A. ANONYMO.

18 Multis ergo laboribus insumptis, multis etiam tam latronum quam et viarum timoribus permeatis, tandem perventum est in Arduensem pagum *g*, ubi ab accolis villa ædificata nomen antiquitus sortita est Bastonia *h*. Hic adolescens, ignota luce trahens natales tenebras, tanto acriore parentes afficiebat planctu, quanto diligentius parentum fovebatur affectu; sed confide Deo, parentum dilecta societas; gaude, adolescens, in hac sorte tua, quia post auræ fluctuantis tempestuosa pericula, grata superveniet, quæ non sperabitur, hora. Ergo spe et fiducia salutis percipiendæ sistitur cum precibus Martyrum presentia, adduntur etiam precibus *E* devotis fletus uberes, ut, quod natura negarat, supplicum extorqueret fides. Flectitur his pietas Deitatis, de fonte cujus processit medicina salutaris, tenebrisque remotis implevit vacuas ignoto sole fenestras *i*.

in Arduensem inveci Bastonia cæcivisum,
g
h

**supplex succurristi*

19 Inde fratribus progressis, aliamque ejusdem pagi villulam nomine Wisibronam *k* ingressis obviam fit quidam paralyticus, vix bacillo regente, ut illa possit infirmitas, debiles sustentans artus. Is gravia ex imo pectoris trahens suspiria Sanctorum supplex implorabat suffragia, cujus petitioni, quia semper sunt præstandi faciles, annuentibus eis, concepta valetudine stringitur in solidum qui fluxerat antea nervus. Mirantur homines tam subitam viri mutationem, obstupescunt nihilominus insolitæ ambulationis directionem, Deique gratiæ attribunt in laudibus, quæ per Sanctos Dei fiebant virtutibus.

Wisibrona paralytico gradienti facultatem,
k

20 Solet peritus venator per id locorum venabula tendere ubi plures ferarum cura pascuæ abundantioris novit confluere, piscantum seu aucupum solertia inibi retia jacere ubi nantum seu volantum copias valeat comprehendere. Haud secus Sancta hujus socialitatis fraternitas, quaqua transitum habuerat, suæ sanctitudinis monumenta linquebat, utque vivens lucrandis animabus insudaverat, non minus in gaudium Domini sui recepta corporum infirmitates procurabat. * Ut ergo ex itineris rectitudine contigit ad villam Amblavam *l* eos accessisse, ex operis claruit specie, quanta meritorum vigeant perfectione. Jam cæli medias Phœbus conscenderat arcæ, horaque instante oportebat fratres lassitudinem reparare victus necessarii necessaria consuetudine. Inter agendum in ecclesia clauduntur corpora Sanctorum cum puero septem annorum, cui miserrimo genere passionis spem sustulerat vivendi miserima deformitas contractionis.

Amblava miserrimum in modum

l. e. curabat

21 Nam adeo miserabilis increverat morbus, ut caput cruretenus recurvum pene inhaereret natibus, ut deforme monstrum aspicias, nec hominem a monstro discernere queas. Stabat uterque parens pro foribus, filii calamitatem deflens, vitam et salutem filii Sanctorum commendans dispositioni. Quid agebatur in ecclesia additus solius erat nosse Divinitatis, solius *etiam*

contracto incurvum,

A. ANONYMO.

etiam martyrum devotionis pro infirmo apud Deum intercedentis. Audite valere preces parentum ad Sanctos, Sanctorum ad communem Dominum, ægrumque jacentem consequitur festina salus, adstansque in pedes moribundos ad vitam subrigit artus. Illo deinceps incolumi reperto, populus stupere miraculo, fratres nostri flere præ gaudio, Christi nomen prædicari ab omnibus, per quem tantum gratiæ suis infulsisset Martyribus.

et ad fontem, S. Quirini post dictam, mulieri diutissime incurvata sospitatem impertuntur.

22 Exin aliquantis per confecto itinere, venit ad quemdam fontem, ubi propter æstum oportuit quiescere ad refocillandam corporum necessitatem. Interea mulier, illi ex Evangelio æquiparanda; nam sursum aspiciere non poterat. Jam decem et octo annis incurvata Sanctis prosternitur, qua valuit, devotione orans, qua diu caruerat, donari sospitate. Succedunt orationi lachrymæ: vox occupatur singultu quatiente, lingua fletibus præpeditur, et in medio conatu sermo gemitu interrumpitur. Vere dixerim illam plus meruisse, dum lachrymatur, quia lachrymæ non postulant veniam, sed merentur.

B Restituta ergo petitioni suæ ad sua rediit cum exultatione. Ex eo fons ille appellatus est sancti Quirini; quod nomen hodierno reservavit tempori, nec immerito; est enim non solum dulcis ad potandum, verum etiam sanitates conferens pro fide postulantium.

Campaniati a feretro suo donum,

23 Est in proximo locus, quem dicunt Campaniati *m*, ubi in adventu beatissimæ hujus sodalitatis divinitas claruit ex ostensione suæ virtutis, Sanctorum patuit meritum ad gloriam divinitatis. Quia inibi perpulchra ad quiescendum videtur planities, qui beatas ferebant reliquias, solo straverant sua corpora fratres, seu causa reparandæ lassitudinis, seu expectatione populi subsequenti, fama siquidem celebris asciverat undique plebis multitudinem copiosam, et, ut res tantæ novitatis exigebat, sua nonnulli munera pro posse honori Sanctorum deferabant. Inter eos, quibus mens et voluntas inerat sua largiendi, mulier pannum lineum attulit, feretro beatorum super expandit, sed res in contrarium relapsa ostendit, pannum illum venisse ex parte adversa. Mox enim ut contigit feretrum, tanquam vento vehementi repulsi ferebatur per aeris spicium; donec populi circumjacentis terræ corruens transiret numerum; qui secundo tertioque experientia causa super impositus, secundo tertioque simili modo, ut prius, est repulsus.

injuste a muliere comparatum, repellunt

24 Unde datur intelligi, sanctos Martyres nihil velle injusti, qui veræ justitiæ inhaerentes sanguinem fuderunt pro nomine Christi. Hæc mulier super hujusmodi conventa reatum suum hoc modo est confessa. Consuetudinis, inquit, est mulieribus, linum suum fluentis aquarum imponere, ut, hinc assumptis viribus, ad usus necessarios fiat tractabile. Ex eo diversis locis diversas partes clam auferens, ut ex aliena abundantia consulerem paupertati meæ, non sum reverita subire notam hujus infamiae. Sic effata palam penitentiam gessit errati, concessura deinceps sordibus similis delicti, sic mulieris illius infamis detecta est iniquitas, sic Martyrum Christi admirabiliter manifestata sanctitas. Rem dicturus sum tanto mirificam, quanto gloriosam, et, quia hodieque videtur, fide plenam. Locus ille, ubi Sanctorum requievit corpora, vel ubi popularis circumstedit caterva, viriditatem sui perpetuo conservat gramine,

ut nec æstivo exuratur fervore, nec hiemali admatur frigore. Perpendat quisque fidelium, quanti valeant apud Deum in cælis, quibus tantum gratiæ a Deo collatum est in terris.

25 Abhinc fuit subeunda quies per diuturnos a fratribus nostris petita sudores, suisque sedibus beati Martyres inferendi, quas ad nostram salutem eis Dominus prælegerat ab exordio mundi. In quorum susceptione, quantum, jocunditatis confluit in clero et plebe, quis peritorum perito explicet sermone? Quere videres e tota vicinia senes cum junioribus, et e cunctis properare locis pusillos cum majoribus, tantus omnes animi perflaverat ardor patronis suis occurrere, occurrendo famulatum quemque pro modo suo exhibere. Si quos etiam in rebus necessariis occupaverat cura seculari, exoccupari gaudebant voluntarie, dummodo cupitis gaudiis contingeret eis interesse. Erant, quos ætas curvaverat in senium, quosque stratis injeceat debilitatis infortunium, hos quædam vis ex Deo rapiebat ad voces lætitiæ; tanquam oblitos ætatis et infirmitatis suæ.

ac tandem Malmundarium allati

26 Ergo universis ad diversa munia currentibus, quidam, remoto viarum obice, vias in planum componere, vicibus nonnulli certatim oneri Sancto succedere, quibus id non datur effectui, magnæstimant vel feretrum sequendo intraeri. Ergo laudibus hi, plausibus illi persultabant, et commune decus parili pietate salutabant. Tali excipiunt honorificentia, quos Deus inæstimabili sublimavit gloria, tali, inquam, introducuntur magnificentia remedium et solamen peccaminum nostrorum futuri per secula. Intransitibus sane gestatoribus pignorum beatorum monasterii limina, miræ dulcedinis efferbit mira fragrantia, diebus ferme unius mensis indicio durans Martyrum sanctitatis. Ex eo cæpit nomen eorum haberi celebre, eorum suffragis undique plebs infirma concurrere, uti dein per nos fideliter erit referendum.

E honorificentissime, miraculo etiam eorum adventum illustrante, suscipiuntur.

ANNOTATA.

a *Etsi Lucubrationis, jam partim cap. proxime prægresso datæ, qua de SS. Quirini, Nigasi et Scubiculi reliquiis e vico Condalensi Malmundarium translatis miraculisque, eorum ope patris, Malmundariensis monachus anonymus agit, pars posterior solo libri de miraculis S. Quirini martyris titulo abs hoc afficiatur, re tamen vera trium istorum Sanctorum nostrorum Malmundarium translationem miraculaque in hac et post tam SS. Nigasi et Scubiculi, quam S. Quirini ope patrata complectitur. Hinc illam duo in capita, quorum altero, titulo huic subjecto, dicta translatio miraculaque, hanc comitata, altero miracula, eamdem translationem subsecuta, exponuntur, sum partitus.*

b *Videlicet SS. Quirini, Nigasi, Scubiculi et Melantii, quorum reliquias, Malmundarium deferendas, impertitas Malmundariensibus ab imperatore fuisse, cap. proxime prægresso sub finem anonymus noster narravit.*

c *Per Fratres hic indubie designantur monachi Malmundarienses, sicque unum ex hisce sese hic scriptor noster anonymus prodit.*

d *Miraculum istud, in puero Helpertico patratum, Translationis Sanctorum, qui, ut supra in Commentario prævio monui, Rotomagensem*

CAPUT III.

Miracula, SS. Quirini, Nigassii, et
Scubiculi reliquiis Malmundarium delatis, patrocinio eorum
ibidem patrata a.

A gensem S. Audoeni monachum se prodit, scriptor anonymus, nonnulla a sese e signis, quæ in eorum Malmundarium translatione contingere ac ab iis, qui huic adfuere, memorizæ sunt prodita, memoranda præfatus, apud Marteneum in Thesauro novo Anecdotorum loco in Commentario prævio plus semel assignato etiam narrat; ut sane, quin id in itinere, dum SS. Nigassii, Quirini et Scubiculi reliquiæ Malmundarium transferrentur, contingerit, dubitandum non sit, utque proinde miraculis, in Mellentina S. Nigassii ecclesia patratis, a Davanneo in Sanctorum nostrorum Vita cap. 71 perperam accenseatur.

e Lugdunum, Clavatum scilicet, modo Laudunum, Gallicæ Laon, episcopalis est sub Aëp. Remensi in insula Franciæ civitas, 29 aut 30 leucis Lutetia Parisiorum distans; cum autem Malmundarienses monachi, qui SS. Nigassii, Quirini et Scubiculi reliquias e vico Condatensi Malmundarium transferebant, secunda a suo inde discessu die ad civitatis illius, uti hic traditur, suburbium pervenerint, id vicum illum, non prope Parisios, sed in diocesi SæSSIONENSIS situm fuisse, argumento est. Adi Comm. prævium num. 142 et seqq.

f Virum est Ordinis S. Benedicti in diocesi Meldensi Majorem inter et Minorem Mucram monasterium, verum pro hujus nomine aliud forsitan monasterii alterius hic legendum Adi Comment. præv. num. 145.

g Vide, quæ de Arduennensi sylva seu pago in Annotatis, cap. proxime prægresso subjectis, ad lit. c dicta sunt.

h Oppidum modo est, quod aliis Bastonacum dicitur, in ducatu Luxemburgensi situm leucisque octo Luxemburgo remotum.

i Idem, ut apparet, miraculum etiam narratur a Translationis Sanctorum nostrorum scriptore anonymo, mox hic iterum ad lit. d laudato.

k Nullum nominis hujus locum in Arduennensi sylva seu pago invenio; verum, qui ita hic nominatur, Bastoniam inter et Malmundarium situm fuisse, ex itinere, quod, qui sacra Sanctorum nostrorum pignora transferebant, verosimillime tenuerint, nemo non colliget.

C l Locus est in Tungrorum finibus, non procul a monasterio Stabulensi, a flumine Amblava nomen habens. Ita ad vocabulum Amblava in Notitia Galliarum Valesius, qui deinde, nonnullis primum interpositis, ibidem subjungit: Notgerus in Vita S. Remacliad Warchinam rivulum in Arduenna Malmundarium ponit in parocia Agrippinensi: Stabulaus autem monasterium trans Callam rivulum, Ubiorum et Tungrorum terminum, ad Amblavam fluvium in diocesi Trajectensi seu Tungricana. Alterum Stavelo, alterum Malmedy appellant.

m Nec usquam etiam nominis hujus locum in Arduennensi sylva notatum invenio; haud procul tamen, qui hic memoratur, a Malmundario situm fuisse, e rerum hic narratarum ordine concludendum apparet.

Mons est monasterio contiguus, quem appellant Bertuli sedem, quia isdem vir, prima inibi figens tabernacula, ex nomine suo loco indiderit nomen. Die itaque introductionis martyrum in laudibus divinis exultanter impleta, cum jam sol Oceano rubros tingebat amictus, populus, qui e diverso convenerat, tardius redibat ad propria. Quidam autem, per montis prælibati transeuntes supercilia, videntur a longe, ubi die eadem fratres fessi feretrum deposuerant, tanquam in ostensione trium Sanctorum tria luminaria, et ne semel visa res difficulter accommodaret fidem, trina per tres noctes contemplatio non incertam ad credendum contulit facultatem. Ubi ob honorem Sanctorum, ob memoriam futurorum crux excelsa porrecta est, quæ per successionem temporum vetustate soluta, semperque a fidelibus innovata hujus rei hactenus attestationem præbet b.

28 Subjacet præfixo monti pratium spatiosum, multorum serviens Dominio, multa sæni participatione Dominos suos ditans in tempore suo. Hic puella, cæteris ad diem festum propestantibus, seu timore conductoris sui seu glorificatione Dei et martyrum sola instabat laboribus manuum, quodque congregaverat furca, fœnum erigebat in cumulum. Sed non impune tulit, quod ausu temeritatis præsumpsit; ut enim ad posteritatis exemplum vindicaretur in illam, quæ jam palmis inhæserat, nequivit deponere furcam. Vim facit ipsa sibi toto conamine solvi contendens, verum aderat vis quædam interna internis eam nexibus astringens. F Hærebat itaque stupens, ei ob hoc, quod contigerat, stupebat hærens. Præterea clamoris indicabat magnitudine, quanta in manibus afficebatur passione. Cujus voce exterriti, qui undique confluebant festivitatis c, accurrunt non sine admiratione, tanquam in extasi positam blanda relevant consolatione, utque martyrum sistant juvamine, secum festinant adducere. Antequam itineris peragant medium, puella salutem recepit manuum, relicta forma in necessitate positus, nunquam diffidere de adjutorio divinitatis.

29 Dæmonis pessima infestatione mulier torquebatur Widrada nomine, sed spe curandi ad nostrum perducta monasterium d, velox a Deo per beatos Martyres consequuta est remedium. Nexibus quippe validis astricta eorum auxilio, obseratis ecclesiæ foribus, deseritur, rursusque nobis, quidageret, scire cupientibus, possessore suo vacuata, sibi que restituta reperitur. Hujus etiam soror, Theduidis vocabulo, sensum perdidit, ad eorum memoriam errando pervenit, quæ statim sui compos effecta est, ut quoad vixit tempore, incolumis permaneret.

Visio, ubi, qui Sanctos transferant, quieverant, offeruntur;

E

b mulier panna, divinitus sibi inflata,

c

altera dæmonis infestatione hujusque soror insanis liberantur: d

A. ANONYMO.
miserandum in
modum con-
tractus,

30 Fuit quidam Wimboleus adeo contrac-
tione corporea invalidus, ut plantae ejus adhæ-
rent natibus. Hunc in visione nocturna qui-
dam affatus est in hæc verba: Si tuæ est volun-
tatis munere potiri erectionis, Ardennæ ingre-
dere saltum, petens tibi ostendi Malmundarii
monasterium, ubi Sancti recenter translati dia-
tim coruscant virtute miraculorum. Evigilavit
homo agensque Deo gratias super sibi ostenso,
quam valuit oculus paruit mandato. Solemnis
aderat lætitia Deicolæ universitati ex glo-
riosa passione beati Petri apostoli, quando ille
externis advectus humeris martyrum se poscit
inferri præsiidis, ubi sub nocte pro scire et posse
orationi procumbens, remque sibi necessa-
riam ex Deo per ipsos opperiens, dum matutinos
vigiles insistimus Ymnos, nodis resolutis
membrorum, clamores immensos dedit ad cælum,
quibus præsentis exterriti, sed ex concessa ei
incolumitate gavisi, quanta possunt exultationis
voce instant Laudationi divinæ. Is vero, qui sui
promeruit curationem, abeundi suaque repetendi
sibi ulterius interdixit voluntatem. Tanto amoris
desiderio Sanctorum astrictus dilectioni, ut eorum
et eis famulantium se deinceps tradiderit servituti e.

e
caeca itidem et
cura

31 Natalis beati Joannis Baptistæ a fidelibus
fideliter excolitur devotione, et secundum promissum
divinitatis per Angelum multi in ejus gaudent
nativitate. Unde fit, ut singulorum annorum
revolutione exultanter ad ipsius curratur
memoriam, ut, quia ille clamaverat, penitentiam
agite, peccatorum obtineatur indulgentia per bonæ
operationis instantiam. Hujusce consuetudinis
benevolentia huc promiscuæ multitudinis confluerat
numerositas in tantum, ut præter populum nil aliud
videas per compita, perque plateas. Intererat huic
tripudio mulier, suorum advecta studio, quæ toto
membrorum deformis curvamine, utroque etiam
oculorum carebat lumine. Fratrum quidam, Hugo
nomine, sancto de more recolens mysteria vitæ,
sancto astabat altari, cui non minima inest portio
dominici ligni. Mulier, a suis projecta, præ ipsis
gradibus sacerdoti astabat propius. Jam secreta
dicebantur secretius et plebs circumstantes Domino
se mactabat in precibus, cum repente illa claris
exclamat vocibus: En video, video, si laus et gloria
Christo.

C
incolumitatem

32 Fit multiplex murmur in astantibus ex
lætitia tanti proventus, tandiu perseverans sup-
pressa voce, dum terminarentur Officia Missæ.
Tum vero omnes prorumpunt ad divinas laudes,
super facto ejusmodi obstupescens Divinitatem
in communi exorant precamine, ut virtus,
ostensa in restauratione luminis, ostendatur in
reparatione reliqui corporis. Nec defuit humilium
supplicamini, qui se timentium semper adest
voluntati. Nam sub oculis omnium, qui aderant,
compages refluxum subito rapit arida succum;
officia et rigidi remeant in pristina nervi,
atque interdictum repetunt vestigia fluxum.
Mulier surrexit incolumis, argenteumque monile,
collo suo pendens, altari pro munere imposuit
gaudens. Credo, si tot auri adfuissent pondera,
quot arboribus insunt folia, Deo Sanctisque
libens contulisset universa f. Ea restantum
processit in admiratione, quanta populi
multiplicitas in ejus rei affuit operatione g.

33 In nova villa, quæ nostræ subjacet ditioni,
Ada nomine mulier a spiritu nequam

vexabatur nequiter adeo, ut, deposita mollitie
muliebri, vix robustæ virorum cederet multitudi-
nini; sed re vera alienis nitebatur viribus,
cui virilis nequibat obsistere virtus. Hæc salutis
recuperandæ gratia, amicis ducibus, nonnulla
Sanctorum perlustravit loca, sed, nequicquam
Sanctorum suffragiis imploratis, adducitur cu-
randa Dominis et Patronis nostris. Quod gestum
cælitus animadvertendum est, ut, quibus ancillabatur
prius in sospitate, per eos eriperetur ab infirmitatis
necessitate. Aliquot ergo diebus elapsis, durabat in
expectatione suæ liberationis, et, quia salvatione donatur
perseverantia usque in finem, postmodum Sanctorum
obtentu in sese divinam experta est miserationem.
Septima lux late lato fulgebatur in orbe, nobisque
divinis Missarum Officiis communiter inservientibus,
illa singulariter horrendis agitabatur clamoribus,
sed repente, divinitus compresso furore maligni
spiritus, mutata in melius daemone caruit, mentem
sensumque recepit h. Diem illum eo, quo privata fuerat,
peragi libuit in silentio; verum Dominica succedens
rei gestæ fuit testificatio, dum cleri plebisque in
unum convenientis frequentia salvatori omnium
Domino jubilavit in lætitia.

energumenaque, demone
expulso, sensum ac men-
tem consequitur;

34 Exigentibus hominum insolentis, terrores
Dominus incutebat superventura gentilitatis,
utque primum fama mali tanti intra fines
Galliarum cepit audiri, obviandum fuit non
exteriori armorum protectione, verum jejuniis
salutari cum oratione. Per id tempestatis pontificales
administrabat infulas in Coloniensium urbe
Hermannus, vir severæ industriæ i, qui tam diræ
auditionis percussus metu per omnes parochias,
sua ditioni subjectas, rem geri fecit dignam
relatu, triduanam videlicet abstinentiam ab
omnibus observari, si forsan pro istiusmodi
plaga cessanda, Dei omnipotentia posset placari.
Hic in morem Ninivitarum omnis ætas
assumpsit lamentum, pallet omnis juvenus,
virginumque immutatur color optimus, pro
gemma et serico matrona glaucos induit amictus,
nullus bibendi, nemo vescendi memor. Quodque
contriti et humiliati cordis conceperat afflictio
interni doloris, externus exprimebat mœror.
Audiverant enim simile quondam in has regiones
detrimentum postque populationes et incendia
civitatum, post iniquas neces plurimorum
plures abductos Christicolarum.

Puella, occisore, qua
hic

35 Unde in commune fuit consilii, divinitatem
adire super negotio hujusmodi; quia ergo
abbatia nostra ad ejus diocesim pertinet,
studuimus et nos idem agere, quantum valui-
mus, Deo largiente. Tertia constituti jejunii
aderat dies, et ad missarum solemniam unanimi
voto ruerat promiscua plebs, ipsas etiam por-
ticus tanta replens multitudine, ut nimirum
intelligas, eam non posse capi intra septa
ecclesiæ. Jam recitabatur series Evangelicæ
lectionis, cum puella quædam inter confertissimas
turbas oppressa in soporem solvitur mortis.
Quæ statim foras elata, sepulturæ post modicum
erat tradenda. Tunc unus circumstantium,
prudentiorem, imo fidentiorem habens animum,
non ita, inquit, fratres, non ita est agendum,
non omnis absumpta salus. Certe ubi nulla
putatur, advehet optatum levamen omnipotens
Dominus. Sancti isti, ad quorum tumbam
consistimus, maximis in dies magni habentur
virtutibus. Quamobrem, si placet, si non
diffidere mens est, eorum relinquantur juvaminibus.

reponitur, oppressa et mortua,

A 39 Dixerat, dictorum spei cæteris assentientibus, propter mortua corpora mortuum relinquitur corpus, sed non æque mortua dixerim, per quæ superatur mors, redeunte Vita. Non, inquam, æque mortua dixerim, per quæ id, quod erat hominibus ad optandum difficile, ex præsentia Dei factum esse palam hominibus perfacile. Nam post tempus jejunii, sumpto cibo pastisque visceribus, reversi puellam vitali luce donatam reperimus. Percunctantibus, ubi vel quomodo fuerit, Educta, inquit, de corpore a duobus miræ pulchritudinis traducta sum in locum amœnitatis, donec quidam ordine clericus, specie decorus, corpore procerus, Quirinum se nominans, inde me abstulit, et ad hujus exilii tenebras semitas reduxit *k*. Hujus rei tot sunt astipulatores, quot sunt in circuitu nostri commorantes.

celesti, qui Sanctorum reliquias custodiunt,

37 Nec illud prætereundum est silentio, quod in nostro quondam apparuit monasterio. Fratrum quidam, Hermeradus nomine, felicis vitæ suffultus religione, Sanctorum custodiam susceperat, et, quia grandævo erat situ B consumptus, juniorem, vocabulo Nevelonem, ad sui sustentam acceperat. Ambo ergo in eodem oratorio quiescentes, ambo cælestis harmoniæ meruerunt fieri auditores. Is, qui senio eminebat, duabus noctibus in lecto recubans et psalmis pervigil instans, audivit in choro fratrum tanquam voces infantium psallentium Deoque confitentium, quamvis penitus ne unum quidem intellectu caperet verbum. Tertia vero nocte is, qui junioris videbatur ætatis, dum similiter vigilans instaret orationibus, audivit easdem cælestis voces exercitus. Æstimans ergo, fratres ad psallendum jam surrexisse, silentio vocans magistrum. Estne, ait, tempus significandæ nocturnalis horæ, quia audio fratres in choro psallere? At ille, Non, inquit, sed membra compone ad quiescendum, et, gallo canente, hora erit vocandi fratres ad psallendum. Hæ enim voces, quas auditu percipis, jam duabus antea noctibus insonuerunt auribus meis, quas non hominum in carne viventium, sed sanctorum noveris esse Angelorum.

harmonia recerantur: progredientia

38 Aliquot dein transierant horarum curricula, cum inde progredientes * eadem Beatorum agmina ecclesiam subiere monasterio quam proximam, beati Laurentii Sanctorumque multorum nominibus consecratam, martyrisque Agilulfi, eatenus inibi quiescentis, ambientes * tumbam hanc imposere antiphonam: « Qui » posuit animam tuam ad vitam ». Ibi que matutinis pro fidelium animabus decantatis, visio illa cælestis a conspectibus evanuit humanis. De præscripto beate memoriæ viro multa suppetere, quæ dici laudabiliter possent, sed, quia nobis ablatum, alias * est translatus *l*, reticere exinde melius putavimus. Tamen ne reputetur ignaviæ, Deum in Sanctis suis mirabilem non glorificare, ne arguamur invidentiæ Sanctos per Deum gloriosos non magui facere, quis quantusque vir fuerit iste perpaucis libuit explicare. Nobili stirpe editus Anglino loci hujus abbati *m* a parentibus est traditus sub institutione monachi regulariter informandus. Qui patris spiritualis mores et vitam spiritualiter imitatus, ejusdem ex voluntate Dei successor est factus, dein sedi Coloniensium antistes datus abbas etiam non deposuit onus, donec utrumque strenuissime gubernando propter fi-

ambientia

alio

m

dem regni apud Amblavam *n* coronatus est A. Anonymo. martyrio *o*, atque apud nos, ubi abbatis nomine præfuerat et opere, usque dum Deus voluit, locum habuit sepulturæ. Sufficiant ista de illo scire cupientibus, hinc cæptus reflectatur nostræ orationis cursus.

39 Passionis Martyrum post aliquot annos *agri ariditate longiori* jocunda satis infulsit dies, in qua vespertinis laudibus astantes mirabilis visionis Deus effecit participes; nam ad caput ipsorum trinæ Sanctorum societatis tres apparuerunt stellæ, adeo radiantes divinitus, ut, quotquot in ecclesia ardebant candelæ, earum obfuscarentur reverberatione. Quod factum in magna populi multitudine, quia latere non potuit, divulgatum est ubique. Clauso refrænatis imbribus cælo, terræ ariditas famem futuram nuntiabat mundo, id hominum insolentia promerente ex multimoda peccati augmentatione. Hinc satis digna ultione actum est, ut, incrementibus iniquitatum lollis, res necessaria decrescerent usibus humanis. Sed quia Deus in se peccantibus miseretur, ni diffidant; in se peccantes non aspernatur, si respiscant; pollicetur enim: E « Convertimini ad me et ego revertar ad vos: » tandem suspendit icum terror exorabilis, tandem ad salutarem portum appulsi sumus post fluctuamina dubiæ navigationis.

40 Assumptis enim ex communi consultu *exsiccati pluvis irrigantur* martyrum corporibus, ternis dierum processibus abbatiæ nostræ villas proximas perlustravimus, immutatione habitus exterioris offensam cohibentes occultæ animadversionis. Cerneret clerum cum populo mœrorem induere pro gaudio, in spiritu humilitatis aures pulsare divinitatis. Mollita his et talibus censura jugis indulgentiæ dextram exarmat, iramque reflectit in opus misericordiæ. Tertia illuxerat dies plena jocunditatis, in qua mortalibus copia profudit benedictionis. In redeundo enim portamque oratorii subeundo pluviarum subsecuta est magnitudo, adeo inundatione sua irrigans terrarum faciem, ut postridie vim suam recolligeret herba, quæ jam redacta videbatur in pulverem, tantum fecunditatis conferens herbis et frugibus, ut is, qui jam desperabatur ab omnibus, ore omnium plenus appellaretur annus.

nimisque alia harum copia

41 Sicut ex siccitate nimia solet provenire inopia panis, ita per inundantiam pluviarum sæpe labor hominum deperit, dum rucolæ spebus suis frustrati, quod hiems acceperat ad nutriendum, quodque æstas receperat ad metendum, per intemperiem aëris reverti dolent ad interitum. Hujusmodi exitiale periculum extorsisset aliquando iniquitas sua in genus humanum, ni respectus ad parcendum semper paratæ divinitatis a peccatoribus per Sanctos iram suæ averteret indignationis. A Calendis enim Augusti mensis usque ad duodecimum diem Septembris in tantum fuderat assiduas celestis aquarius undas, et prius ad messem confortatæ fruges, post ad nihilum redactæ per aquarum inundationes, curvas nequiquam ad colligendum reciperent falces; dumque irremediabiliter omnes pene quassaret procella, speciatim tamen agros eorum, qui Amblavam inhabitabant villam, gravior quam ceterorum vastaret tempestas, compulsi extremis malis incolæ Dei Sanctorumque auxiliamen communi expetunt deliberatione.

42 Eam quam præfati sumus diem templi *liberantur;* nostri dedicatio exhibet celebrem, ad quam ille populus

A. ANONYMO. populus et reverentia festi et temporis necessitudine conveniens, perque lugubres habitus, quid haberet animi, ostendens, beatos martyres precatur efferrī, oratorum * cum eis lustrando rogaturus Dominum super plaga imminente. Quod ut impetratum est, repente tanta inclaruit cœli serenitas, tantaque insecuta est aëris commoditas, ut quæ jam transisse videbatur, tunc primum inchoari putaretur æstas. Cerneret paulatim segetes ad vim remeare priorem, quasque infusiones aquarum corruperant, paulatim reparari ad maturitatem. Quid multa? Nec cœlum dedit pluviam, nec ros abundans defuit super terram, donec successibus collecta secundis frumenta conderentur in horreis; super quo, si quis tardus existit ad credendum, ad præscripti populi recurrat testimonium; qui accepti beneficii non immemor diem se observaturum tantæ solennitatis et ad hanc per singulos annos venturum promisit cum muneribus suis, atque hactenus in promissione sua permanet fidelis p.

p
rusticus, quod operi servili tempore illicito
q
43 Solemnitas apostolorum Principis, quæ titulatur ad vincula, magnæ devotionis in suo tempore confert gaudia, sed quia plerumque a quibusdam observatur negligentius, fit ob hoc plerumque, ut quibusdam vindicta inferatur divinitus. Et ut res pateat proposita, res adducenda est in medium vulgata fideli attestazione multorum. Apud Ledernacum q existit rusticus vocabulo Gerbertus, qui contemptor Dei et hominum pro nihil ducebat, si quod ex Deo per sacerdotem accepisset mandatum. Nam, facto signo a sacerdote, quo solent resolvi artifices ab opere, is, qui cor incrassatum habebat ad bene operandum, instanter operam dabat ad malefaciendum. Ergo prælibatæ solennitatis adveniente jam vespere, idem vir male sanus arrepta falce messoria ingressus est contiguam domui suæ pratium, ut vitulis suis fasciculum colligeret herbarum; quamobrem districte quidem, sed misericorditer corripit meruit, ut sciret, si quid divina potentia possit, ut adverteret, cujus sit virtutis et potentie, quem Deus universorum pastorem universali fidelium constituit Ecclesiæ.

C
vacet, divinitus punitus,
44 Nam in prima herbarum collectione non dextera falcem, non sinistra herbas valui deponere, sed per reliquum diei noctisque succedentis tempus difficiles in utraque patiebatur cruciatus. Nam videbatur sibi, ut quot palmis inerant digiti, tot ferrei palmis infingerentur aculei. Quin etiam, si quis utrumque ab utraque manu tentabat divellere, ampliori miser homo afficiebatur passione, ut sine dubio intelligeret divina se teneri virtute. Quid multa? Tanto aretatus dispendio tantaque necessitudine compulsus consilio amicorum et adjutorio ad nostrum est monasterium perductus. Cujus valvas ut attigit, attingensque oscula libavit, repente quod utrisque tenebatur manibus tanquam nil incommodi passis abiecit. Quisquis dubius in fide incredulitatis adhuc gravaris mole, disce in sancto opere, quia prope est dominus omnibus, qui invocant eum in veritate. Quia enim vir iste nihil hæsitans in fide postulavit, quia non duplici corde, sed in veritate quæsit Dominum, antequam domum subiret orationis, potitus est effectu suæ postulationis. Idem introgressus grates Deo, Sanctisque pro salute percepta reddidit, Domumque revertens exemplum corptionis reli-

quit posteris, sicque aliena salus aliis fit causa D salutis.

45 Quidquid a Sanctis seu per Sanctos agitur divinæ virentis * gratiæ ascribitur. Unde non debet quisquam sat cunctari Sanctorum operationes, quibus valet verbis, effari; sicut enim diversi meriti sunt homines, ita diverse sunt in hominibus infirmitatum passiones. Et nos, qui Sanctorum actus enarrare cœpimus, qui diversos in hominibus modos infirmitatum notare habemus, post relata referendis voluntarie animum applicamus. Mulieris manus dextera, nervis marcentibus, digitis torpentibus, in palmam erat recurva, crescentesque nimis nimis progressibus ungues, quia carnem subierant, nimis misere addebant dolores. Quot enim manus habebat digitos, tot manum perforare videres ungularum aculeos. Gravis adeo dolor et passio, sed spes inerat ei per Sanctos recuperandi salutem a Domino. Stans ergo inter missarum solemniam devota Deo fundebat supplicamina, cum subito ab immani erepta discrimine, amissa recepit officium dextere, quæ in flexibilem usum miro revocata est ordine r. Hinc, si quas egit gratiarum actiones, silendo lector advertere potes.

46 Sæpe videmus Sanctorum dierum observatores proficere in melius, Sanctos dies non curantes deficere in pejus, velut exemplo sequenti facile valebit agnosci. Quidam eorum, quos Coridones s appellant, flocci pendens præsentis diei observantiam, fenem plastro impositum ducere volebat domum, sed temerariam ejus præsumptionem virtus divina non tulit, igneque calidus emissio plastrum pariter cum feno cremavit. Ille gavisus, quia vivens evasit, unum ex bobus, quem sancto Quirino in tanto positus periculo pro residuis sibi reservatis devoverat, de tanto liberatus periculo fideliter concessit, ex sui eventu præsentibus et futuris præbens exemplum, quia Dominus peccantem non statim judicat, sed ad pœnitentiam miseratus exspectat.

47 Inter plures, quos patriam egredi compulerat orationum gratia, mulier aderat ex oppido Nivalensi t, ecclesiæ nostræ ancilla, quæ quia remota videbatur a finibus nostris, censum sui capitis non solverat per multum temporis. Unius ergo persolvens multorum annorum retinuit censum ad perniciem sui, ad gloriam Dei, ad correptionem hominum, ad clarificationem Sanctorum. Expletis ergo pro quibus venerat, revertebatur per eam, quæ dicitur Francorum semita, habens hactenus sanctæ Crucis signum ad virtutis ibi patrata testimonium. In comitatu ejus erant viri et feminae, qui testes existerent ad suos, quanta Deus operatur per Sanctos.

48 Ut ergo montis apicem ascendit, horrore nimio stupefacta contremuit, soloque pede adhærente, immobilis perstitit. Estimabant eam comites offensionem pedis incurrisse; verum illa tenebatur alia virtute. Accurrunt undique, eamque tentant sublevare, sed non datur copia, vel mutare locum, vel quoquam flectere gressum. Tandem ad se reversa, ad Sanctos tota est mente conversa, studens orationibus facere placatos, quos propter infidelitatem sui patiebatur iratos. Pollicetur emendationem sui reatus per restaurationem ablati census. Nec fuit apud eos diffidence oranti veniam

mulier, digitos habens recurvos, * forte virtutis

vir, S. Quirinum in magno periculo invocans,

mulierque altera, censum non soluta, Sanctis injuria

hincque punita, hocce sibi experientur propriis.

A niam impendere et Resoluta ergo pedis vinculo admirationem auxit in populo : ad nos rediit cum tripudio, gratias retulit pro recepto gressus officia. Deinceps domum regressa fidelis permansit in promissione sua x.

ANNOTATA.

a Malmundarii non tantum SS. Quirinus, Nigasius et Scubiculus, sed et S. Agilolfus pluresque alii Sancti, in Notitia Malmundariensi, Comment. præv. num. 119 huc transcripta, memorati ac nominati S. Petrus Apostolus, cujus solius nomine, S. Quirini reliquiis nondum eo delatis, insignita era præcipua, quæ ibidem exstat, ecclesia, pro patronis habentur; etsi autem vel horum omnium, vel solius S. Quirini vel denique hujus simul et SS. Nigasii et Scubiculi patrocinio pleraque et miraculis, quæ Malmundarii, translatis eo horum sacris lipsanis, evenisse, Malmundariensis anonymus refert, fuerint patrata

B sicutque adeo omnia, utpote in quibus saltem partem Sancti nostri habuerint, in capite, titulo huic subjecto, memoranda, sunt tamen etiam ex iisdem nonnulla, quæ solius S. Petri ope facta narrantur, hæcque, utpote ad Sanctos nostros nullo modo spectantia, brevitatis causâ, lectore dumtaxat, id a me fieri, admonto, omitam.

b Hinc liquet, hæc haud modico temporis spatio post rem gestam esse conscripta.

c Hic, ni fallar, designatur dies, quo SS. Quirini, Nigasii et Scubiculi reliquæ in ecclesiam Malmundariensem fuerunt illatæ.

d Hic iterum auctor monachum Malmundariensem se prodit idemque adhuc pluries infra facit, quod hic monuisse sufficiat.

e Is itaque e propria voluntate Sanctorum Quirini, Nigasii et Scubiculi, seu potius Malmundariensis, ad quod sacra horum lipsana recenter erant translata, monasterii servitio sese addidit, itaque juris seu e Sanctorum istorum pro more tunc usitato familia est factus. Ad, quæ Operis nostri tom. 1 Octobris pag. 300 in S. Bavonis miracula ad lit. c sunt notata.

C f Hoc miraculum Malmundariensis anonymus in S. Agilolfi, quam postea, uti apud nos in Commentario, Sancti hujus Actis prævio, num. 29 fas est videre, conscripsit, Passionem intulit, paucis dumtaxat, quibus, quod hic omnibus, ut apparet, Malmundariensium Patronis tribuitur, soli S. Agilolfo adscriberetur, partim additis, partim mutatis verbis, uti quisque deprehendet, qui, quæ in dicta Passione num. 30 et seq. leguntur, cum verbis, quibus miraculum illud hic narratur, contulerit.

g Subditur modo miraculum, in energumeno patratum, quod hic, utpote soli S. Petro ab auctore adscriptum, omitto.

h Hoc miraculum non solis SS. Quirino, Nigasio et Scubiculo, sed omnibus Malmundariensium Patronis est adscribendum, uti ex ipsismet, quibus narratur, verbis fas est colligere.

i Haud alium certe, quam Hermannum, hujus nominis tertium, qui ob anno 1089 us-

que ad annum 1099 sedem Coloniensem occupavit, Malmundariensis noster anonymus, uti apud nos in Commentario, Actis S. Agilolfi prævio, num. 30 fas est videre, hic intelligit, hincque simul et ex eo, quod, uti hic subdit, mortuæ puellæ, ad vitam tunc revocata, adfuerit, vixisse eum sub sec. xi finem, consequitur.

k Miraculum isthoc, quod, ut verba, quibus refertur, exigere videntur, omnibus Malmundariensium Patronis ac potissimum S. Quirino adscribendum, diversum, ut apparet, non est a puellæ resuscitata miraculo, quod in Sanctorum nostrorum Vila cap. 71 refert Davanneus, etsi interim in hoc, non S. Quirino, sed S. Nigasio præcipuas partes attribuat.

l S. Agilolfi corpus, quod Malmundarii fuerat sepultum, inde ab Annone, Coloniensi episcopo, anno 1075 vita functo, Coloniæ Agrippinam fuit translatum, uti in sæpius jam laudato Comment. ejusdem S. Agilolfi Actis prævio, num. 20 docuimus.

m Malmundariensi et Stabulensi huic abbati, qui anno 727 fuisse Stabuleto præfectus a Dionysio Sammarthano Gallie Christ. auctæ tom. 3, col. 941 ex Cointio traditur, Chilpericus rex anno 742 multas prærogativas concessisse narratur. Fisenum in Paralipomenis Florum ecclesiæ Leodiensis part. 2, pag. 605 Operisque nostri tom. 2 Julii in Commentario S. Agilolfi Actis prævio num. 17 et seq. videsis.

n Vide, quæ in caput proxime prægressum ad lit. l de hoc loco sunt notata.

o Anno circiter 770, uti in Comment. mox iterum cit. docuimus.

p Ex iis, quæ in duobus postremo hic narratis miraculis dicuntur, insigni plane cultu Malmundarii gaudere aut certe olim fuisse gavisos Sanctos nostros, nemo non facile eruet.

q Nominis hujus locum in Tabulis Geographicis haud invenio; sed, qui hic nominatur, situs indubie fuerit Malmundario non procul.

r Hoc miraculum, omnibus, ut apparet, Malmundariensium Patronis adscribendum, Malmundariensis noster anonymus, ad S. Agilolfum, iis dumtaxat, quæ, ut huic soli conveniret, mutari fuit necesse, mutatis, in sancti illius Coloniensium antistitis Passione num. 16, non secus ac aliud, de quo jam ad lit. f, transtulit.

s Vocabuli hujus significationem nusquam invenio, nec de hac, conjecturis insertis adductis, divinare lubet.

t Hoc Brabantie oppidum communius Nivigella, vulgo Nivelles, vocatur, Bruxellisque quinque et Namurco octo leucis distat.

u Mulier, cui, quod hic narratur, obvenit, ecclesiæ Malmundariensis seu Malmundariensium, qui in hac coluntur, Patronorum servitio fuerit addicta eo sensu, qui Operis nostri tom. 1 Octobris pag. 300 in Annotatis, quæ S. Bavonis miraculis subduntur, ad lit. c exponitur.

x Lucubrationem suam anonymus noster hic terminat narratione admodum proluxa, quæ, cum ad solum S. Petrum spectet, hæc a nobis transcribenda non est.

A. ANONIMO.

DE